Wykaz zagadnień do egzaminu dyplomowego (licencjackiego) w roku akademickim 2025/26:

1) Blok pierwszy

a) Nauka administracji

1. Definicje i cechy administracji publicznej.
2. Zasady działania i organizacji administracji (m.in. zasady: związania prawem, centralizacji, decentralizacji, koncentracji, dekoncentracji, bezosobowości, jednoosobowości, kolegialności, kierownictwa, zwierzchnictwa, nadzoru, kontroli, koordynacji, zespolenia, odpowiedzialności itd.)
3. Rodzaje, funkcje, i sfery działania administracji publicznej.
4. Decydent w ujęciu formalnym i materialnym oraz system i proces decyzyjny w administracji.
5. Kierownictwo w administracji w ujęciu rzeczowym i czynnościowym.
6. Programowalne i nieprogramowalne techniki podejmowania decyzji.
7. Problemy organizacji administracji centralnej i terenowej.
8. Administracja jako system biurokratyczny (cechy biurokracji i elementy systemu biurokratycznego).
9. Administracja jako część systemu społeczno-politycznego (administracja a polityka oraz administracja funkcjonalna i administracja na rzecz rządzenia).
10. Planowanie i doradztwo w administracji publicznej.

b) Podstawy ekonomii sektora publicznego

1. Rynek i jego aktorzy, zawodność rynku, struktury rynkowe
2. Rola państwa w gospodarce
3. Sektor publiczny we współczesnej gospodarce
4. Dobrobyt
5. Tworzenie i podział dochodu narodowego
6. Nierówność i ubóstwo
7. Bezrobocie
8. Cykle koniunkturalne
9. System podatkowy
10. Wydatki publiczne
11. Kontraktowanie przez sektor publiczny

c) Postępowanie administracyjne

1. Zakres przedmiotowy kodeksu postępowania administracyjnego.
2. Zasady ogólne postępowania administracyjnego.
3. Organ administracji publicznej w postępowaniu administracyjnym.
4. Strona i inni uczestnicy postępowania administracyjnego.
5. Czynności techniczno-procesowe postępowania administracyjnego.
6. Terminy w postępowaniu administracyjnym.
7. Przebieg postępowania administracyjnego.
8. Rozstrzygnięcia w postępowaniu administracyjnym.
9. Weryfikacja decyzji i postanowień w administracyjnym toku instancji.
10. Weryfikacja decyzji i postanowień w wewnątrzadministracyjnych trybach nadzwyczajnych.

2) Blok drugi

a) Podstawy prawa ochrony środowiska w administracji publicznej

1. Ochrona środowiska w Konstytucji RP
2. Zasady prawa ochrony środowiska – prewencji, przezorności, integracji (kompleksowości), „zanieczyszczający płaci"
3. Prawna problematyka dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie
4. Udział społeczeństwa w ochronie środowiska
5. Prawnofinansowe instrumenty ochrony środowiska
6. Odpowiedzialność administracyjna w ochronie środowiska
7. Reglamentacja korzystania ze środowiska z perspektywy administracji publicznej
8. Ochrona zasobów środowiska na przykładzie ochrony powietrza
9. Formy ochrony przyrody
10. Zadania administracji publicznej w ochronie środowiska

b) Konstytucyjny system organów państwowych

1. Konstytucja i inne źródła prawa.
2. Zasady ustrojowe Rzeczypospolitej (zasada suwerenności narodu, zasada demokratycznego państwa prawnego, zasada podziału władz).
3. Zasady przewodnie statusu jednostki (godność, wolność, równość).
4. Sejm RP i Senat RP – prawo wyborcze, status prawny posła i senatora, funkcje parlamentu, w tym proces ustawodawczy w Polsce.
5. Prezydent RP – pozycja ustrojowa, kompetencje, zagadnienie kontrasygnaty i zwolnienia z wymogu uzyskania kontrasygnaty aktów urzędowych Prezydenta na gruncie art. 144 ust. 3 Konstytucji RP.
6. Rada Ministrów - pozycja ustrojowa, powołanie, skład i zakres działania,
7. Struktura sądów w Polsce, niezależność sądów i niezawisłość sędziów.
8. Trybunał Konstytucyjny – organizacja wewnętrzna, kontrola norm, inne funkcje i kompetencje.
9. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa: Najwyższa Izba Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich i Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji - obsada organów i ich kompetencje.
10. Narodowy Bank Polski i Rada Polityki Pienionej: pozycja ustrojowa i kompetencje.

b) ***Wstęp do prawoznawstwa***

1. Spór o pojęcie prawa: prawo jako norma (prawo naturalne a pozytywizm prawniczy, Austin, Hart, Dworkin, Fuller, Finnis).
2. Spór o realność prawa: prawo jako fakt społeczny (realizm a konceptualizm, realizm amerykański, koncepcja L. Petrażyckiego, teoria inżynierii społecznej, ekonomiczna analiza prawa).
3. Prawo prywatne a prawo publiczne (geneza i kryteria rozróżnienia, tendencje podziału prawa na gałęzie, podstawowe gałęzie prawa wewnętrznego, prawo materialne a prawo formalne).
4. Stosunek prawny (pojęcie, podmioty stosunku prawnego, przedmiot stosunku prawnego, treść stosunku prawnego, rodzaje stosunków prawnych).
5. Akt normatywny (pojęcie, akt normatywny a akt prawny, budowa aktu, różnice w strukturze różnych aktów normatywnych, rodzaje aktów normatywnych w polskim porządku prawnym).
6. Pojęcie normy prawnej (norma prawna a przepis prawny, budowa normy prawnej, rodzaje norm).
7. Wykładnia prawa (pojęcie, teorie wykładni, klasyfikacje wykładni ze względu na sposób jej dokonywania, ze względu podmiot dokonujący wykładni i ze względu na jej efekt).
8. Spór o sprawiedliwość społeczną (egalitaryzm, utylitaryzm, libertarianizm, merytaryzm)
9. Pojęcie demokracji (koncepcje demos, koncepcje ustroju demokratycznego)
10. Dyskusje wokół kategorii uprawnienia (teoria woli, teoria interesu, filozoficzne i polityczne koncepcje praw człowieka)

3) Blok trzeci:

a) Historia administracji

1. Reformy terezjańsko – józefińskie w monarchii Habsburgów.
2. Reformy administracji na Sejmie Czteroletnim.
3. Reformy administracji francuskiej w czasie Wielkiej Rewolucji.
4. Administracja centralna i lokalna w Księstwie Warszawskim.
5. Władze autonomiczne i samorządowe w Galicji w XIX wieku.
6. Administracja centralna i terenowa w II RP.
7. Samorząd terytorialny II RP po unifikacji prawa w 1933 r.
8. Sądownictwo administracyjne w II RP.
9. Reformy administracji terenowej w Polsce w latach 1944 – 1975.
10. Kontrola administracji w Polsce po II wojnie światowej.

b) Ustrój samorządu terytorialnego

1. Ustrojowe zasady samorządu terytorialnego.
2. Pozycja organów wykonawczych w jednostkach samorządu terytorialnego.
3. Zasady wyboru organów wykonawczych w jednostkach samorządu terytorialnego
4. Pozycja organów uchwałodawczych jednostek samorządu terytorialnego.
5. Instytucje demokracji bezpośredniej przysługujące mieszkańcom wspólnot samorządowych.
6. Podział zadań samorządu terytorialnego.
7. Procedura tworzenia, znoszenia, zmiany granic jednostek samorządu terytorialnego.
8. Nazwy gmin, powiatów i województw samorządowych oraz ich organów.
9. Porozumienia, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.
10. Nadzór nad samorządem terytorialnym

c) Podstawy prawa cywilnego z umowami w administracji

1. Podmioty stosunków cywilnoprawnych (osoby fizyczne, osoby prawne, przedsiębiorca, konsument, przedstawicielstwo)
2. Przedmioty stosunku cywilnoprawnego
3. Czynności prawne na tle innych zdarzeń cywilnoprawnych
4. Przedawnienie roszczeń i terminy zawiłe.
5. Prawo własności (treść i zakres prawa własności, nabycie i utrata, współwłasność, własność lokali, ochrona własności).
6. Użytkowanie wieczyste i ograniczone prawa rzeczowe (użytkowanie, służebności, spółdzielcze prawa do lokalu, prawa zastawnicze).
7. Źródła zobowiązań (w szczególności umowy, czyny niedozwolone, bezpodstawne wzbogacenie).
8. Przejście praw obligacyjnych i obowiązków. Wygaśnięcie zobowiązań.
9. Zasady dziedziczenia ustawowego i testamentowego, sytuacja prawna spadkobiercy.
10. Ustroje majątkowe małżeńskie

4) Blok czwarty:

a) Publiczne prawo gospodarcze dla administracji publicznej

1. Przedmiot i źródła publicznego prawa gospodarczego.
2. Konstytucyjne uwarunkowania działalności gospodarczej. Zasady publicznego prawa gospodarczego w Prawie przedsiębiorców.
3. Pojęcie działalności gospodarczej oraz działalności usługowej w prawie Unii Europejskiej i w prawie polskim.
4. Pojęcie przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa w prawie Unii Europejskiej i w prawie polskim.
5. Reglamentacja podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej. Koncesja. Zezwolenie. Rejestr działalności regulowanej
6. Obowiązek rejestracji przedsiębiorcy. Rejestr przedsiębiorców KRS oraz CEIDG.
7. Działalność gospodarcza samorządu terytorialnego.
8. Publicznoprawna ochrona konkurencji. Porozumienia ograniczające konkurencję. Zakaz nadużywania pozycji dominującej.
9. Pomoc publiczna dla przedsiębiorców.

b) Prawo administracyjne

1. Pojęcia administracji i prawa administracyjnego.
2. Koncepcje systemu źródeł prawa administracyjnego.
3. Organy administracji – klasyfikacja i formy działania.
4. Terenowe organy administracji rządowej.
5. Nadzór w układzie scentralizowanym i zdecentralizowanym.
6. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego i jej sądowa ochrona.
7. Kategorie interesów w prawie administracyjnym i relacje między nimi.
8. Akt administracyjny i mechanizm jego przygotowania.
9. Dwustronne formy działania administracji – charakterystyka i klasyfikacja.
10. Sądowoadministracyjny wymiar sprawiedliwości

c) Finanse publiczne i prawo finansowe

1. Elementy konstrukcji podatku.
2. Powstawanie, wykonywanie i wygasanie zobowiązań podatkowych.
3. Organy podatkowe.
4. Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich za zobowiązania podatkowe.
5. Gospodarka finansowa jednostek budżetowych i zakładów budżetowych.
6. Klasyfikacja budżetowa.
7. Tworzenie i wykorzystanie rezerw budżetowych.
8. Rodzaje dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego.
9. Opracowanie i uchwalanie budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.
10. Zmiany w budżecie w toku jego wykonywania.

5) Blok piąty:

a) Podstawy funkcjonowania administracji i instytucji europejskich

1. Ewolucja prawnych podstaw funkcjonowania UE. Dynamika integracji europejskiej (rozszerzenia i Brexit).
2. Unia Europejska jako ponadnarodowa organizacja międzynarodowa. Specyfika prawa UE i jego źródła.
3. Zasady strukturalne prawa UE (zasada przyznania, podział kompetencji między UE a państwa członkowskie, zasada lojalnej współpracy).
4. Zasady dotyczące wykonywania kompetencji UE (zasada pomocniczości i proporcjonalności).
5. System instytucjonalny UE.
6. Organy sądowej ochrony prawnej. TSUE i Sąd.
7. Agencje europejskie.
8. Administracja unijna.
9. Rola administracji krajowej w stosowaniu prawa UE. Pojęcie administracji wielopoziomowej (złożonej).
10. Zasady funkcjonowania administracji wielopoziomowej. Zasada dobrej administracji.

b) Socjologia i psychologia administracji publicznej

1. Całkowita efektywność regulacji.
2. Komunikacja dokumentowa administracji publicznej z obywatelami.
3. Koncepcja zaufania autorstwa Piotra Sztompki.
4. Walka z korupcją - podstawowe podejścia i ich przykłady.
5. Model treści stereotypu autorstwa Susan Fiske.
6. Koncepcja libertariańskiego paternalizmu Richarda Thalera w kontekście działania instytucji publicznych.
7. Przejawy i konsekwencje syndromu grupowego myślenia oraz warunki sprzyjające pojawieniu się tego zjawiska.
8. Koncepcja motywacji do służby publicznej Jamesa Perry'ego i Lois Wise.
9. Model uwarunkowań stresu zawodowego Roberta Karaska (model wymagań-kontroli-wsparcia; ang. DCS).
10. Czynniki sprzyjające innowacjom w administracji publicznej.

c) Prawo administracyjne

1. Pojęcia administracji i prawa administracyjnego.
2. Koncepcje systemu źródeł prawa administracyjnego.
3. Organy administracji – klasyfikacja i formy działania.
4. Terenowe organy administracji rządowej.
5. Nadzór w układzie scentralizowanym i zdecentralizowanym.
6. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego i jej sądowa ochrona.
7. Kategorie interesów w prawie administracyjnym i relacje między nimi.
8. Akt administracyjny i mechanizm jego przygotowania.
9. Dwustronne formy działania administracji – charakterystyka i klasyfikacja.
10. Sądowoadministracyjny wymiar sprawiedliwości.